

Merivoimien tarve Laivue 2020 -hankkeessa rakennettavalle suorituskyvyllä

Taustaa

Merivoimien suorituskyky heikkenee 2020-luvun puolivälissä merkittävästi, koska jo poistuneen miinalaiva Pohjanmaan lisäksi neljän Rauma-luokan ohjusveneen ja kahden Hämeenmaa -luokan miinalaivan elinkaari päättyy kuluvalla vuosikymmenellä. Korvattavat alusluokat on peruskorjattu kertaalleen, eikä niiden elinjakson pidentämiselle ole olemassa kustannustehokkaita ratkaisuja.

Laivue 2020 -hankkeessa on siis kyse seitsemän käytöstä poistuneen tai poistuvan aluksen suorituskyvyn korvaamisesta ja päivittämisestä nykyaikaisia uhkia vastaan hankkimalla neljä monitoimikorvettia, jotka ovat suunniteltu ja mitoitettu toimimaan Itämeren olosuhteissa ympärivuotisesti. Neljällä monitoimikorvetilla pystytään täyttämään aiempien alusluokkien suorituskyky, ml. kolmen miinalaivan merimiinoituskyky ja neljän ohjusveneen liikkuva pintatorjuntakyky, täysimääräisesti. Laivue 2020:n alukset muodostavat meripuolustuksen rungon 2050-luvulle asti.

Laivue 2020:n alusten tavoiteltiin olevan alustavasti operatiivisesti käytettävissä vuodesta 2025 alkaen ja laivuekokonaisuutena 2028. Hankkeen alkuperäisen aikataulun mukaan suorituskyky oli siis määrä saada täysimääräisenä käyttöön vuoden 2028 loppuun mennessä. ja vaikka käyttöönotto viivästysten johdosta on siirtynyt takapainoiseksi, on tavoite edelleen mahdollinen telakan täyttäessä sopimusveloitteensa.

Rauma Marine Construction (RMC), telakka, jonka kanssa Puolustusvoimilla on Laivue 2020 -alusten rakentamissopimus, on ilmoittanut viiveistä suunnittelutyössään. Rakentamisen viiveillä on vaikutuksia koko hankkeen sopimusrakenteeseen, Merivoimien toimintaan sekä suorituskyvyn turvaamiseen ml. huomattavat taloudelliset kustannusvaikutukset.

Tilanne

Vuoden 2021 lopun tilanteessa viive tilattujen alusten luovutukseen oli noin vuosi. Keväällä 2022 telakka on ilmoittanut viiveeksi enintään 1,5 vuotta. Telakan ilmoittaman aikataulun mukaan alusten rakentaminen ajoittuisi tässä aikataulussa vuosille 2023-2027. Tällainen viive tarkoittaa, että tilatun laivueen viimeinen alus luovutettaisiin Merivoimille edelleen vuoden 2028 aikana. Merivoimat kykenee sopeuttamaan toiminnan tähän ilmoitettuun viivästymiseen, osin korvattavaan aluskalustoon kohdistuvien rajoitusten, mikäli aikataulu pitää, mutta hankkeessa ei ole enää varaa jatkoviivästyksille.

Mikäli Laivue 2020-hankkeen alusten valmistuminen edelleen viivästyy lisää, muodostuu riski, että Rauma-luokan neljän aluksen korvaava suorituskyky ei ole täysimääräisesti käytettävissä suunnitellussa aikataulussa. Hämeenmaa -luokan miinalaivojen merimiinoituskyky kyettäneen lisäpanostuksin jatkamaan tarvittaessa 2030-luvulle asti.

Seurannaisvaikutuksista

Mikäli Laivue 2020-hankkeen alusten valmistuminen viivästyisi lisää nykyisestä aikataulusta, eikä luovuttavien alusten elinkaarta kyettäisi pidentämään, poistuisi Merivoimien käytöstä merkittävä osa pintatorjunta- sekä merimiinoituskyvystä. Samalla poistuisi ympärivuotinen ja joka sään operointikyky taistelualuksilla, mikä rajoittaisi merkittävästi myös kykyä meriyhteyksien turvaamiseen. Tällaisessa tilanteessa Merivoimat ei kykenisi täysimääräisesti

valvomaan ja turvaamaan alueellista koskemattomuutta merellä sekä vastaamaan sotilaalliseen painostukseen, nopeasti kehittyvään sotilaalliseen uhkaan tai laajamittaiseen sotilaalliseen hyökkäykseen merellisessä toimintaympäristössä.

Laivue 2020 -hankkeen käynnistyttyä on samalla aloitettu muun meripuolustusjärjestelmän kehittäminen alkuperäisen hankeaikataulun mukaisen käyttöönotton edellyttämään tilanteeseen. Henkilöstön kouluttaminen uusiin sensori- ja asejärjestelmiin sekä koneisto- voimansiirtoratkaisuihin on käynnistetty. Koulutuksen laajin kokonaisuus toteutetaan vuosien 2023-2026 välisenä aikana, jolloin myös rakennustyöt telakalla on määrä olla käynnissä. Parhaillaan arvioidaan sitä, millaisia muutoksia eheäksi valmisteltuun kurssikokonaisuuteen on tehtävä, jotta kehittyvä osaaminen kohdentuu oikeille henkilöille ja tarkoituksenmukaisessa aikataulussa.

Henkilöstösuunnittelu ja henkilöstön kohdentamisen suunnittelu poistuvilta alusluokilta uudelle alusluokalle on käynnissä. Mikäli viiveet jatkuvat, on sillä vaikutuksia myös uuden alushenkilöstön rekrytointiin ja sen aikatauluun. Laivue 2020 -hankkeen välittömät henkilöstövaikutukset koskevat noin 140 henkilöä Merivoimissa.

Merivoimat yhteensovittaa muun Laivue 2020 -hankkeen käyttöönottoaikataulun rakentamisaikataulun mukaiseksi. Hankkeen projektikustannukset ovat noin 2 miljoonaa euroa vuodessa, eli jokainen lisävuosi on merkittävä kuluerä hankkeen rahoituksesta.

Tukikohtainfrastruktuurin peruskorjaukset on suunniteltu vastaamaan täysimääräisesti Laivue 2020 -hankkeen vaatimuksia. Tällä hetkellä Turun Pansion tukikohdan rakennustyöt ovat käynnissä ja tukikohdan satamainfra valmistuu vuoden 2022 loppuun mennessä. Samalla käynnistyy Kirkkonummen Upinniemen tukikohdan sataman peruskorjaus, jonka suunnittelu on lähes valmis. Viimeisessä vaiheessa päivitetään Kemiön varikon infrastruktuuri. Edellä mainitut Puolustusvoimien investointihankkeet etenevät pääsääntöisesti suunnitellussa aikataulussa.

Merivoimien sopeutuminen nykyiseen tilanteeseen edellyttää todennäköisesti korvattavan taistelualuskaluston käyttöprofiilien sopeuttamista ja osittaista elinkaaripäivitystä vähintään Hämeenmaa -luokalle. Käyttörajoituksilla on negatiivinen vaikutus alusluokan käytettävyyteen ja alushenkilöstön osaamisen ylläpitoon.

Poistuvista alusluokista Rauma-luokan alusten elinkaarta kyetään kuntotutkimusten perusteella jatkamaan arviolta vuoteen 2026 saakka ja Hämeenmaa -luokan miinalaivojen elinkaarta puolestaan 2020-luvun loppuun saakka. Näiden alusluokkien elinkaarten turvaamiseksi toteutetaan ylimääräisiä kunnossapitotoita, ja alusten käyttöprofiilia rajoitetaan alusten käyttökyvyn varmistamiseksi. Kustannusarvio vanhan aluskaluston elinkaaren jatkamiselle nykyisessä tilanteessa on suuruusluokalta noin 10 miljoonaa euroa yli normaalin kunnossapitoresurssin. Tällä kyetään jatkamaan poistuvan kaluston elinkaari tarvittavalla tavalla. Tilanteen mahdollisesti pitkittyessä luovuttavan aluskaluston toimivuuden ennakointi muuttuu vaikeammaksi ja käytettävyyden turvaavaa kunnossapitoa joudutaan jatkamaan mahdollisesti Merivoimien muun materiaalin kunnossapidon kustannuksella.

Laivue 2020 -hankkeen rahoituksessa ei ole suunniteltu mahdollisia Puolustusvoimille koituvia sopimussakkoja eikä kasvavaa kunnossapitorahoituksen tarvetta.

Lopuksi

Taistelualuksen suunnittelussa keskeisiä laivateknisiä suorituskykyarvoja ovat nopeus ja hyötykuorman kantokyky. Pohjanmaa-luokan korvetit on suunniteltu vaatimusperustaisesti, eli Merivoimien näkökulmasta kriittisimmät laivarunkoon liittyvät vaatimukset ovat juuri edellä mainitut ase- ja polttoainekuorman kantokyky sekä nopeus yhdistettynä riittävään vaurionsietokykyyn.

Merivoimien näkökulmasta on ensiarvoisen tärkeää, että alukset suunnitellaan ja valmistetaan RMC:n toimesta sopimuksen ja asetettujen suorituskykyvaatimusten mukaisesti. Alusten luovutuksen jälkeen Saab vastaa taistelujärjestelmän integroinnista.